

Behavioral risk to Dengue hemorrhagic fever of the people living in Bangkok Metropolis

Kitti Promathpol and Duangporn Pinsuwan

Dengue Hemorrhagic Fever Cluster, Bureau of Vector Borne Disease

Abstract

Behavioral risk to Dengue hemorrhagic fever (DHF) of the 205 people living in Bangkok Metropolis was studied by cross-sectional survey. Samples were randomly recruited in the studies and interviewed by questionnaire. The results revealed that most of the studied samples (85.3%) had moderate knowledge on DHF prevention. More than half of the samples had inadequacy in the correct preventive behavior to DHF. Only 47% had complete and appropriate behavior in the getting rid of *Aedes* mosquito vector. 77.9% received information on the DHF prevention via television. It was also shown in this study that propagation on the DHF prevention through various kinds of media in the past had not much impact on the preventive behavior of the people living in Bangkok Metropolis. Effective media should be considered in the future propagation.

Key words: DHF, Behavioral risk, media

การศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคไข้เลือดออกของ ประชากรกรุงเทพมหานคร

กิตติ ประมัตถผล และ ดวงพร ปิ่นสุวรรณ

กลุ่มโรคไข้เลือดออก สำนักโรคติดต่อฯ โดยแมลง

บทคัดย่อ

การศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยการสำรวจแบบตัดขวางในประชากรกรุงเทพมหานคร ทุกกลุ่มอายุ กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบไม่เจาะจงให้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 205 ตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ 85.3 มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการป้องกันโรคไข้เลือดออกระดับปานกลาง ในทางกลับกัน กลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่งหนึ่งยังไม่มีพฤติกรรมการป้องกันโรคที่ถูกต้อง โดยมีพฤติกรรมกำจัดลูกน้ำยุงลาย ที่ถูกต้อง ครบถ้วนและเหมาะสมเพียงร้อยละ 47 เท่านั้น ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 77.9 ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกจากสื่อโทรทัศน์ นอกจากนี้ยังพบว่าการรณรงค์ เพื่อการป้องกันโรคไข้เลือดออกผ่านสื่อกลางต่าง ๆ ที่ผ่านมายังไม่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกัน ควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนอย่างเต็มที่ จึงมีความจำเป็นต้องสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นให้มีการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมสุขภาพที่ดีด้วยสื่อกลางที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำรหัส: ไข้เลือดออก พฤติกรรมเสี่ยง สื่อ

บทนำ

โรคไข้เลือดออกเป็นโรคติดต่อที่มีการระบาดในหลายภูมิภาคของโลก โดยเฉพาะประเทศที่อยู่ในเขตร้อนชื้นที่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุม เป็นเขตที่ธรรมชาติเอื้ออำนวยให้เกิดปัจจัยทั้งในส่วนของเชื้อไข้เด็งกี และยุงพาหะในการทำให้เกิดการระบาดของโรคได้มากที่สุด

ในประเทศไทย มีรายงานการระบาดของโรคไข้เลือดออกอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2501 ตั้งแต่นั้นมาก็มีรายงานการระบาดกระจายออกไปทุกภูมิภาคของประเทศ จำนวนผู้ป่วยและอัตราป่วยมีแนวโน้มสูงขึ้นมาโดยตลอดจากรายงานสถานการณ์โรคไข้เลือดออก ปี พ.ศ. 2501 อัตราป่วยเท่ากับ 8.87 ต่อประชากรแสนคน เพิ่มขึ้นเป็น 217.23 ต่อประชากรแสนคน ในปี พ.ศ. 2544 และ 174.78 ต่อประชากรแสนคน ในปี พ.ศ. 2545 สถานการณ์โรคไข้เลือดออก นับวันจะมีความรุนแรง และมีความสลับซับซ้อน ในการรักษาเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากยุงพาหะและเชื้อไวรัสเด็งกีมีพัฒนาการที่สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้น

ปัจจุบันยังไม่มีวัคซีนป้องกันโรคไข้เลือดออกที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ การควบคุมโรคไข้เลือดออกจึงเน้นที่การควบคุมพาหะนำโรค คือ การป้องกันยุงลายกัด และควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ทั้งในบ้านและรอบบริเวณบ้าน เป็นการยากที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจะดำเนินการควบคุมพาหะนำโรคได้อย่างต่อเนื่องและทั่วถึง เนื่องจากลูกน้ำยุงลายอาศัยอยู่ในน้ำสะอาดทั่วไป การดำเนินการควบคุมโรคจำเป็นต้องทำทั้งในระดับมหัพภาคและจุลภาค ระดับมหัพภาคมีสำนักโรคติดต่อฯ โดยแมลง กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข เป็นศูนย์กลางบริหารจัดการ ให้การสนับสนุนการดำเนินงานในระดับจังหวัด และมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการด้านประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกทุกรูปแบบ เช่น ประชาสัมพันธ์ผ่านทางสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ จัดนิทรรศการเคลื่อนที่ จัดการรณรงค์ ฯลฯ

ในระดับจุลภาค เป็นความร่วมมือของประชาชนทุกครัวเรือนที่ต้องดำเนินการกำจัดลูกน้ำยุงลายในบ้าน และรอบบ้านของตนอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง และพร้อมเพรียงกันทุกสัปดาห์ เพื่อตัดวงจรชีวิตยุงลายให้หมดไป ดังนั้นการควบคุมโรคไข้เลือดออกให้ได้ผลคือการสร้างให้ประชาชนเกิดความรู้ ตระหนักถึงอันตรายของโรค และร่วมกันกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายทุกครัวเรือนด้วยตนเอง

กรมควบคุมโรคได้ประชาสัมพันธ์และรณรงค์ป้องกันโรคไข้เลือดออกอย่างต่อเนื่อง โดยให้ความรู้แก่ประชาชนด้านการป้องกันโรคไข้เลือดออก เพื่อให้ประชาชนเกิดความตระหนัก และให้ความร่วมมืออย่างต่อเนื่องในวงกว้าง ในรูปของการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ทั้งทางสถานีวิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ โปสเตอร์ แผ่นพับ และจัดการรณรงค์ในวาระสำคัญต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ได้จัดให้มีโครงการประกวดบ้านนี้ปลอดลูกน้ำยุงลาย เพื่อให้ประชาชนทุกครัวเรือนทั่วประเทศ (17.5 ล้านหลังคาเรือน) ร่วมกันกำจัดลูกน้ำยุงลาย เพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออก และโครงการพนักพลังเยาวชนไทย ด้านภัยไข้เลือดออก เพื่อให้นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 3-6 และมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 เป็นพลังเสริมในการดำเนินการและช่วยกระตุ้นผู้ปกครองให้ดำเนินการกำจัดลูกน้ำยุงลายอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

การศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคไข้เลือดออกจึงเป็นข้อมูลที่สำคัญในการประเมินสถานะความเสี่ยงเบื้องต้น เพื่อให้ทราบว่าประชาชนมีความรู้ ความคิดเห็น และพฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกเป็นอย่างไร การศึกษานี้เป็นการสำรวจความคิดเห็น ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก พฤติกรรมการกำจัดลูกน้ำยุงลายของประชาชน และการรับรู้ข่าวสารโรคไข้เลือดออกของประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร

วิธีการศึกษา

การศึกษาคั้งนี้เป็นการสำรวจแบบตัดขวาง (cross-sectional survey) โดยสำรวจความคิดเห็นความเข้าใจ พฤติกรรมการกำจัดลูกน้ำยุงลาย และการรับรู้ข่าวสารโรค ไข้เลือดออกของประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ตัวอย่างศึกษา ได้จากการสุ่มเลือกแบบไม่เฉพาะเจาะจง ศึกษาระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2548 ถึงเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2549

เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามเชิงสัมภาษณ์ โครงสร้างของแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย อายุ เพศ อาชีพ การศึกษา ภูมิสำเนาเดิม ที่อยู่ปัจจุบัน ประวัติการป่วยเป็นไข้เลือดออก

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ประกอบด้วย ความรู้ด้านพาหะนำโรค แหล่งเพาะพันธุ์ การเจ็บป่วย การป้องกันและควบคุมโรค

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก ประกอบด้วย กิจกรรมการกำจัดลูกน้ำยุงลายด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การปิดฝาภาชนะ การใส่ทรายกำจัดลูกน้ำ การปล่อยปลากินลูกน้ำ การเปลี่ยนน้ำในภาชนะ และการฝังกบ ภาชนะที่ไม่ใช้

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นในกิจกรรมการกำจัดลูกน้ำ ยุงลายทุกวันศุกร์

ส่วนที่ 5 การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ประกอบด้วย แหล่งที่รับรู้ข้อมูลข่าวสารโรคไข้เลือดออก เรื่องทั่ว ๆ ไป และช่องที่เปิดรับข่าวสาร

ส่วนที่ 6 ความคิดเห็นด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดนิทรรศการ และข้อเสนอแนะต่าง ๆ

ผลการศึกษา

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโรค ไข้เลือดออก มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 205 ราย ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 39.7 มีอายุระหว่าง 21-35 ปี เป็นเพศหญิงร้อยละ 64.2 เป็นนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 29.4 การศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 35.3 มีภูมิสำเนาเดิมอยู่ในกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 61.3 ปัจจุบันส่วนใหญ่มีที่พักอยู่ในกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 82.3 ไม่เคยมีประวัติ เจ็บป่วยเป็นไข้เลือดออก ร้อยละ 83.8

การศึกษาความรู้ความเข้าใจโรคไข้เลือดออก

ข้อมูลด้านเนื้อหา ความรู้และระดับความรู้ แบ่งออก ดังนี้

ด้านเนื้อหาความรู้ สำรวจความรู้ ความคิดเห็นเรื่อง พาหะของโรค แหล่งเพาะพันธุ์ การเจ็บป่วย การป้องกัน และการควบคุมโรค พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถ ตอบคำถามได้ถูกต้องมากที่สุด ในด้านการป้องกัน ควบคุมโรค จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 99.0 ส่วน คำถามที่ตอบถูกต้องน้อยที่สุดคือแหล่งเพาะพันธุ์โรค ตอบถูกเพียง 26 คน คิดเป็นร้อยละ 12.7 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก

เนื้อหาความรู้	ตอบถูก		ตอบผิด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. เราสามารถป้องกันโรคไข้เลือดออก โดยช่วยกันกำจัด แหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย	202	99.0	2	1.0
2. แหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายส่วนใหญ่อยู่ในท่อระบายน้ำ ระบายเสียใต้ถุนบ้าน	26	12.7	178	87.3
3. ลูกน้ำยุงลายกลายเป็นตัวยุง ใช้เวลา 7-10 วัน	155	76	49	24.0
4. วิธีควบคุมไข้เลือดออกที่ดีที่สุด คือ การพ่นเคมีกำจัด ยุงลาย	71	34.8	133	65.2
5. เด็กเท่านั้นที่ป่วยเป็นไข้เลือดออก	180	88.2	24	1.8

ระดับความรู้โรคไข้เลือดออก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยเฉลี่ย มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 85.3 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ระดับความรู้โรคไข้เลือดออก

ระดับความรู้	คะแนน	
	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำ (0 – 3 คะแนน)	11	5.4
ปานกลาง (4 – 6 คะแนน)	174	85.3
สูง (7 – 10 คะแนน)	19	9.3

การศึกษาพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก

ประกอบด้วย การดำเนินกิจกรรมดังนี้ การปิดฝาภาชนะ ใส่ทรายกำจัดลูกน้ำ ปล่อยปลากินลูกน้ำ เปลี่ยนน้ำในภาชนะ และการฟัดกลบภาชนะที่ไม่ใช้

พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ดำเนินกิจกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยใช้วิธีปิดฝาภาชนะให้มิดชิด จำนวนร้อยละ 85.3 รองลงมาใช้วิธีเปลี่ยนน้ำในภาชนะทุก 7 วัน และปล่อยปลากินลูกน้ำ จำนวนร้อยละ 47.1 และ 46.1 ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 กิจกรรมที่ดำเนินการในการป้องกันโรคไข้เลือดออก

วิธีปฏิบัติ	จำนวน	ร้อยละ
1. ปิดฝาภาชนะให้มิดชิด	174	85.3
2. ใส่ทรายกำจัดลูกน้ำ	61	29.9
3. ปล่อยปลากินลูกน้ำ	94	46.1
4. กลบฝังเศษภาชนะ	51	25.0
5. เปลี่ยนน้ำในภาชนะทุก 7 วัน	96	47.1
6. อื่นๆ	12	5.9

การศึกษาความคิดเห็นต่อการกำจัดลูกน้ำยุงลาย

พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับการกำจัดลูกน้ำยุงลายทุกวันศุกร์ จำนวนร้อยละ 92.2 (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นในการกำจัดลูกน้ำยุงลายทุกวันศุกร์

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
1. เห็นด้วย	188	92.2
2. ไม่เห็นด้วย	16	7.8
ควรเปลี่ยนเป็นวัน		
วันอาทิตย์	6	2.9
วันจันทร์	1	0.5
วันเสาร์	1	0.5
ทุกวัน	8	3.9

การศึกษาการรับรู้ข่าวสารของประชาชน

ประกอบด้วย แหล่งรับรู้ข้อมูลข่าวสารโรคไข้เลือดออก แหล่งรับรู้ข่าวสารทั่ว ๆ ไป และรายละเอียดของช่องทางที่รับรู้

แหล่งที่รับรู้ข้อมูลข่าวสารโรคไข้เลือดออก

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รับรู้ข่าวสารทางโทรทัศน์ จำนวน 159 ราย คิดเป็นร้อยละ 77.9 รอง

ลงมารับรู้ข่าวสารจากวิทยุ และจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข จำนวนร้อยละ 48 และ 43.1 ตามลำดับ

แหล่งที่รับรู้ข้อมูลข่าวสารทั่ว ๆ ไป

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รับรู้ข่าวสารทั่ว ๆ ไปทางโทรทัศน์ จำนวน 165 ราย คิดเป็นร้อยละ 80.9 วิทยุ ร้อยละ 29.4 สื่ออื่นๆ เช่น หนังสือพิมพ์ และวารสาร ร้อยละ 11.3

รายละเอียดของช่องทางที่รับข่าวสาร

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สนใจรับรู้ข่าวสารทางโทรทัศน์ โดยการเปิดทุกช่องจำนวน 82 ราย คิดเป็นร้อยละ 40.2 รองลงมารับรู้ข่าวสารทางช่อง 3 และช่อง 7 จำนวนร้อยละ 12.7 และ 11.8 ตามลำดับ (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ข้อมูลสถานีโทรทัศน์ช่องที่เปิดรับข่าวสาร

ช่อง	จำนวน	ร้อยละ
1. ช่อง 3	26	12.7
2. ช่อง 5	8	3.9
3. ช่อง 7	24	11.8
4. ช่อง 9	4	2.0
5. ช่อง 11	4	2.0
6. ช่อง ITV	17	8.3
7. ทุกช่อง	82	40.2

วิจารณ์ผลการศึกษา

ประชาชนส่วนใหญ่แม้จะได้รับข้อมูลข่าวสารโรคไข้เลือดออกมาบ้างแล้ว แต่ยังคงมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย ดังนั้น การประชาสัมพันธ์โรคไข้เลือดออก จึงควรให้ข้อมูลสำคัญที่ชัดเจน เพื่อจะได้มีการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายได้อย่างถูกต้อง

การประชาสัมพันธ์โรคไข้เลือดออกทางโทรทัศน์ เป็นช่องทางที่ประชาชนรับข่าวสารได้มากที่สุด จึงควรประชาสัมพันธ์เป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง และเพิ่มข้อมูลรายละเอียดของโรคที่ต้องการให้ประชาชนทราบทางวิทยุ หนังสือพิมพ์ หอกระจายข่าว แผ่นพับ โปสเตอร์ ฯลฯ นอกจากนี้ การประชาสัมพันธ์เชิงรุก ควรจัดนิทรรศการ

โรคไข้เลือดออกตามงานต่าง ๆ ที่มีประชาชนจำนวนมาก เนื่องจากประชาชนที่เข้าชมงานจะมีความพร้อมรับข้อมูลข่าวสารได้เป็นอย่างดี

ปัจจุบันประชาชนให้ความร่วมมือในการกำจัดลูกน้ำยุงลายในระดับหนึ่ง แต่ยังมีกิจกรรมบางอย่างที่ประชาชนไม่สามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง เช่น การจัดหาทรายกำจัดลูกน้ำ การฉีดพ่นยาฆ่าแมลง/พ่นหมอกควัน การกำจัดแหล่งน้ำเสียและน้ำขัง การประชาสัมพันธ์จึงควร

สนับสนุนวิธีการที่ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ และเหมาะสมกับวิถีชีวิตของแต่ละพื้นที่

ควรสร้างพฤติกรรมตัวอย่างด้านสุขภาพให้เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อให้ประชาชนเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมที่เหมาะสม ดังนั้น หน่วยงานสาธารณสุข/เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้นำชุมชน ควรเป็นหน่วยงาน/บุคคลตัวอย่างในการกำจัดลูกน้ำยุงลายในทุกชุมชน

เอกสารอ้างอิง

1. กิตตินันท์ อนุธรรมณี. การใช้ภาชนะล่อยุงวางไข่เพื่อการควบคุมจำนวนยุงลาย *วารสารวิชาการสาธารณสุข* 2545; 11: 480-5.
2. เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์. การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: พีระพัฒนา; 2523.
3. ปราโมทย์ รักชีพ, ชนะ อิมอ่อง, สงคราม ศุภกุล. การควบคุมไข่และลูกน้ำยุงลายด้วยภาชนะดินเผาโดยนักเรียนและประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา *วารสารวิชาการสาธารณสุข* 2540; 6: 486-91.
4. พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักงานทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรจน์ประสานมิตร; 2540.
5. สมชาย ประเสริฐผล. ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลต่อการดำเนินงานศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน จ. นครปฐม. ภาคนิพนธ์พัฒนบริหารศาสตร์มหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์; 2538.
6. สำนักงานควบคุมโรคไข้เลือดออก. โรคไข้เลือดออกฉบับประเภียรณก. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย; 2544.
7. Good C V. ed. Dictionary of Education. New York : McGraw Hill Book Company; 1973.
8. Robbins S P. Organization Behavior. 7th ed. New Delhi: Prentice-Hall of India; 1996.

